

Уставни суд, Велико веће, у саставу: председник Суда др Драгиша Б. Слијепчевић, председник Већа и судије Весна Илић Прелић, др Марија Драшкић, др Агнеш Картаг Одри, др Горан Илић, Сабахудин Тахировић, др Драган Стојановић и мр Милан Марковић, чланови Већа, у поступку по уставној жалби Дрвне индустрије „Стјепан Секулић” д.о.о. у стечају, из Нове Градишке, Република Хрватска, на основу члана 167. став 4. у вези члана 170. Устава Републике Србије, на седници Већа одржаној 25. априла 2013. године, донео је

ОДЛУКУ

1. Усваја се уставна жалба Дрвне Индустрије „Стјепан Секулић” д.о.о. у стечају, и утврђује да је подносиоцу уставне жалбе повређено право на суђење у разумном року, зајемчено одредбом члана 32. став 1. Устава Републике Србије, у парничном поступку који је вођен пред Трговинским судом у Београду у предмету П. 4163/08, док се у преосталом делу уставна жалба одбацује.

2. Одлуку објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Образложење

1. Дрвна индустрија „Стјепан Секулић” д.о.о. у стечају, из Нове Градишке, Република Хрватска, поднело је 8. децембра 2012. године, преко пуномоћника Оливере Јелкић, адвоката из Београда, уставну жалбу против пресуде Привредног апелационог суда Пж. 3492/10 од 6. октобра 2010. године, због повреде начела забране дискриминације, повреде права на правично суђење и права на суђење у разумном року, као и повреде забране ретроактивне примене прописа, зајемчених одредбама члана 21, члана 32. став 1. и члана 197. Устава Републике Србије.

У уставној жалби је, поред осталог, наведено: да је поступак трајао дуже од седам година, због чега подносилац сматра да му је повређено право на суђење у разумном року; да је подносилац у време покретања предметног поступка на основу вредности предмета спора имао право на ревизију, које му је ускраћено ретроактивном променом Закона о парничном поступку; да је подносилац дискриминисан у односу на правна лица чија се седишта налазе на територији Републике Србије, те није у могућности да стекне адекватну правну заштиту имовине коју гарантује Устав Републике Србије; да постојање дискриминације значи и повреду права на правично суђење; да је подносилац уставне жалбе као правно лице приватизован и да се на њега не могу примењивати одредбе Закона који се односи на друштвену својину, јер се не може право коришћења успостављати на приватној својини. Подносилац је предложио да Суд усвоји уставну жалбу, али накнаду штете није тражио.

2. Сагласно члану 170. Устава Републике Србије, уставна жалба се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту. Поступак по уставној жалби се, у смислу члана 175. став 3. Устава, уређује законом.

У току поступка пружања уставносудске заштите, поводом испитивања основаности уставне жалбе у границама захтева истакнутог у њој, Уставни суд утврђује да ли је у поступку одлучивања о правима и обавезама подносиоца уставне жалбе повређено или ускраћено његово Уставом зајемчено право или слобода.

3. Уставни суд је извршио увид у целокупну документацију приложену као доказ уз уставну жалбу и списе предмета Трговинског суда у Београду П. 4136/08, те утврдио следеће чињенице и околности од значаја за одлучивање:

„С. Банка” д. д. из Сплита, Република Хрватска, поднела је 6. новембра 2003. године Првом општинском суду у Београду тужбу против туженог, овде подносиоца уставне жалбе, ради утврђена права својине на пословним просторијама површине 101 m², које се налазе у Београду у Улици краља Милана број 4, и уписа у јавне књиге.

Први општински суд у Београду се 10. новембра 2003. године огласио стварно ненадлежним за поступање и списе предмета уступио Трговинском суду у Београду (у даљем тексту: Трговински суд), као стварно и месно надлежном суду.

Трговински суд се дописом од 5. јануара 2004. године обратио Министарству правде ради достављања тужбе туженом и позива за рочиште дипломатским путем.

Рочиште за главну расправу заказано за 2. јун 2004. године није одржано, јер тужени није био уредно позван.

Трговински суд се дописом од 10. јуна 2004. године поново обратио Министарству правде, односно надлежном суду у Новој Градишки, ради достављања туженом позива за рочиште дипломатским путем.

Рочиште за главну расправу заказано за 8. децембар 2004. године је одржано, док на следеће рочиште тужени није дошао, иако је био уредно позван.

Трговински суд је 3. марта 2005. године донео пресуду П. 4493/03 којом је у целини усвојио тужбени захтев тужиоца. Тужени је 16. маја 2005. године изјавио жалбу против првостепене пресуде.

Виши трговински суд је решењем Пж. 5993/05 од 31. октобра 2005. године укинуо пресуду Трговинског суда П. 4493/03 од 3. марта 2005. године и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак.

У поновном поступку пред Трговинским судом, након три одржана рочишта за главну расправу, првостепени суд је решењем П. 4674/05 од 22. фебруара 2006. године одбио предлог тужиоца за одређивање привремене мере којом је тражено да се туженом забрани отуђење и оптерећење непокретности које су биле предмет спора. Поступајући по жалби тужиоца, Виши трговински суд је укинуо наведено решење и предмет вратио Трговинском суду на поновни поступак.

У поновном поступку по предлогу за одређивање привремене мере, Трговински суд је 16. јуна 2006. године одржао рочиште, а истога дана је решењем усвојио предлог тужиоца и одредио привремену меру.

Поступајући по жалби туженог, Виши трговински суд је решењем Пж. 5083/06 од 11. јула 2006. године жалбу одбио као неосновану жалбу и потврдио првостепено решење.

Након три одржана рочишта за главну расправу и изведеног доказа грађевинским вештачењем, Трговински суд је 28. децембра 2006. године закључио главну расправу. Међутим, истога дана је поново отворио главну расправу. Наредно рочиште за главну расправу било је одржано 12. марта 2007. године, да би суд 26. априла 2007. године закључио главну расправу и донео пресуду П. 4675/05, којом је у ставу првом изреке одбацио тужбени захтев којим је тражено утврђење права својине, а у ставу другом изреке одбио тужбени захтев којим је тражено да се утврди право својине на предметним непокретностима.

Поступајући по жалби тужиоца, Виши трговински суд је решењем Пж. 5461/07 од 20. маја 2008. године укинуо пресуду Трговинског суда П. 4675/05 од 26. априла 2007. године и предмет вратио првостепеном суду на поновном суђење.

У поновном поступку, након шест одржаних рочишта и два рочишта која нису одржана, Трговински суд је донео пресуду П. 4163/08 од 29. јуна 2009. године којом је: у ставу првом изреке одбијен као неоснован приговор пресуђење ствари; у ставу другом одбијен примарни тужбени захтев (утврђење права својине на предметној непокретности); у ставу трећем одбијен као неоснован евентуални тужбени захтев (утврђивање права коришћења предметне непокретности); у ставу четвртом одлучено да свака странка сноси своје трошкове.

Тужилац, незадовољан исходом пред првостепеним судом, поднео је жалбу 5. августа 2008. године против пресуде Трговинског суда П. 4163/08 од 29. јуна 2009. године.

Поступајући по жалби тужиоца, сада Привредни апелациони суд донео је оспорену пресуду Пж. 3492/10 од 6. октобра 2010. године, којом је: у ставу првом изреке делимично одбио као неосновану жалбу тужиоца, а првостепену пресуду потврдио у ставу другом и четвртом; у ставу другом изреке делимично усвојио жалбу тужиоца, првостепену пресуду преиначио у ставу трећем изреке, а евентуални тужбени захтев усвојио у целини и утврдио да је тужилац носилац права коришћења предметне непокретности.

4. Одредбама Устава, на чије се повреде указује, је утврђено: да су пред Уставом и законом сви су једнаки, да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације, као и да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета (члан 21. ст. 1. до 3.); да свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега (члан 32. став 1.); да закони и сви други општи акти не могу имати повратно дејство (члан 197. став 1.).

5. Разматрајући најпре наводе о повреди права на суђење у разумном року, Уставни суд указује, да је период, у коме се оцењује разумна дужина трајања поступка који спада у надлежност Уставног суда, почео да тече од 8. новембра 2006. године, када је ступио на

снагу Устав Републике Србије. Међутим, Уставни суд је оценио да се ради утврђивања оправданости дужине трајања поступка мора узети у обзир и стање предмета на дан 8. новембра 2006. године, јер парнични поступак, од дана његовог покретања до дана окончања, представља јединствену целину, те су, у конкретном случају, испуњени услови да се приликом оцене разумности рока узме у обзир целокупан период трајања поступка.

Када је реч о дужини трајања предметног судског поступка, Уставни суд је утврдио да је парнични поступак, који је вођен у две судске инстанце, трајао непуних седам година.

Ипак, при утврђивању разумног временског трајања судског поступка, мора се поћи од чињенице да поступак зависи од низа чинилаца који се процењују у сваком појединачном случају. Сложеност чињеничних и правних питања у одређеном предмету, понашање подносиоца уставне жалбе као странке у поступку, поступање судова који воде поступак и природа захтева, односно значај расправљаног права за подносиоца, основни су чиниоци који утичу на оцену временског трајања парничног поступка и одређују да ли је тај поступак окончан у оквиру разумног рока или не.

Испитујући наведене критеријуме за утврђивање повреде права на суђење у разумном року у конкретном случају, Уставни суд је закључио да у овом парничном предмету није било толико сложених правних и чињеничних питања која би захтевала седмогодишње трајање поступка.

Разматрајући значај предмета спора за подносиоца у уставне жалбе, Уставни суд да је он имао легитиман интерес да се о тужбеним захтевима усмереним против њега, одлучи у разумном року.

Испитујући понашање подносиоца уставне жалбе, који је имао процесну улогу туженог, Уставни суд указује да он својим понашањем није значајније допринео одуговлачењу парничног поступка.

Основни разлог дугом временском трајању парничног поступка је поступање судова који нису предузимали све законом предвиђене процесне мере које су им стајале на располагању да се поступак ефикасно оконча и да се о поднетој тужби, односно истакнутим тужбеним захтевима, одлучи без непотребног одуговлачења.

У прилог оцени о непримерено дугом трајању предметног парничног поступка, говори и поступање Вишег трговинског суда, који је два пута укидао пресуде Трговинског суда и сваки пут му предмет враћао на поновни поступак. Уставни суд и у овој одлуци напомиње да свако враћање предмета на прву инстанцу по правилу доприноси одуговлачењу поступка (видети нпр. Одлуку Уставног суда Уж-118/2010 од 21. октобра 2010. године). С тим у вези, Уставни суд указује на став Европског суда изражен у пресуди од 6. септембра 2005. године у предмету „Pavlyulynets против Украјине” (број апликације 70767/01, став 51.), у коме је констатовано да поновно разматрање једног предмета после враћања на нижу инстанцу може, само по себи, открити озбиљан недостатак у правном систему тужене државе.

У вези са изнетим, Уставни суд констатује да је дужност судова да поступак спроведу без одуговлачења, да правовремено и ефикасно реагују и да благовремено предузму све

законске мере у циљу разјашњења чињеничног стања и доношења одлуке. Уставни суд наглашава да је у правној држави од изузетне важности доношење одлука без одлагања, како се не би угрозила делотворност судске заштите Уставом гарантованих права и слобода и како би се одржало поверење грађана у судове.

6. Уставноправна оцена спроведеног поступка у овој грађанскоправној ствари, заснована на пракси Уставног суда, као и Европског суда за људска права потврђује да је у конкретном случају повређено право подносиоца уставне жалбе на суђење у разумном року.

Полазећи од наведеног, Уставни суд је, на основу одредбе члана 89. став 1. Закона о Уставном суду („Службени гласник РС”, бр. 109/07, 99/11 и 18/13 – Одлука УС), уставну жалбу усвојио и утврдио да је подносиоцу уставне жалбе повређено право на суђење у разумном року, зајемчено одредбом члана 32. став 1. Устава, одлучујући као у првом делу тачке 1. изреке.

7. Уставни суд је нашао, будући да подносилац уставне жалбе није истакао захтев за накнаду штете у смислу члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, да је доношење одлуке којом је утврђена повреда права на суђење у разумном року и њено објављивање у „Службеном гласнику Републике Србије” довољно, сагласно члану 89. став 2. Закона, да се постигне адекватна правична сатисфакција подносиоца уставне жалбе, одлучујући као у тачки 2. изреке.

8. Оцењујући основаност навода о повреди права на правично суђење из члана 32. став 1. Устава, Уставни суд указује да је, сагласно одредби члана 170. Устава, у поступку по уставној жалби надлежан једино да испитује постојање повреда или ускраћивања Уставом зајемчених права и слобода, те се стога и наводи уставне жалбе морају заснивати на уставноправним разлозима којима се, са становишта Уставом утврђене садржине означеног уставног права или слободе, поткрепљују тврдње о његовој повреди или ускраћивању. То истовремено значи да Уставни суд није надлежан да, поступајући по уставној жалби, као инстанциони (виши) суд још једном испитује законитост оспорених аката или радњи, па из тих разлога формално позивање на повреду уставних права и слобода, само по себи, уставну жалбу не чини допуштеном.

Уставни суд је, увидом у оспорену пресуду, утврдио да она садржи детаљно и јасно образложење засновано на уставноправно прихватљивом тумачењу меродавног права, те је стога, полазећи од претходно наведеног, оценио да се наводи подносиоца, којима исказује незадовољство коначним исходом, не могу прихватити као уставноправни разлози за тврдње о повреди означеног права, већ се од Уставног суда, у суштини, тражи да као инстанциони суд још једном оцени законитост оспореног акта. Стога је Уставни суд, сагласно одредби члана 36. став 1. тачка 7) Закона о Уставном суду, одбацио уставну жалбу у овом делу, јер нису испуњене Уставом и Законом утврђене претпоставке за вођење поступка, одлучујући као у другом делу тачке 1. изреке.

9. Оцењујући наводе о повреди одредбе члана 197. став 1. Устава којом је утврђена забрана повратног дејства закона и других општих аката, Уставни суд најпре указује да подносилац ову повреду заснива на чињеници „да је у време покретања предметног поступка на основу вредности предмета спора он имао право на ревизију, које му је ретроактивном променом – доношењем Закона о изменама и допунама Закона о

парничном поступку („Службени гласник РС”, број 111/09), ускраћено”, тачније одредбом члана 55. став 1. тог закона.

Међутим, како је Одлуком Уставног суда ПУз-2/2010 од 14. марта 2013. године одбијен захтев за утврђивање неуставности и несагласности са потврђеним међународним уговором одредаба чл. 38. и 51. и члана 55. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку („Службени гласник РС”, број 111/09), то ни наводи о повратном дејству тог закона се не могу сматрати уставноправно прихватљивим.

Коначно, разматрајући наводе о повреди начела забране дискриминације, Уставни суд указује да се одредбама члана 21. Устава не јемчи ниједно одређено људско или мањинско право, односно слобода, већ се утврђују начела у складу са којима се остварују сва зајемчена права и слободе. Стога је и повреда овог начела акцесорне природе, што значи да до ње може доћи само у вези са утврђеном повредом или ускраћивањем неког конкретног права или слободе, за коју је у конкретном случају Уставни суд нашао да има основа.

На основу изложеног у овој тачки образложења, Уставни суд, сагласно одредби члана 36. став 1. тачка 7) Закона о Уставном суду, и у овом делу одбацио уставну жалбу, налазећи да нису испуњене Уставом и Законом утврђене претпоставке за вођење поступка, као у другом делу тачке 1. изреке.

10. Полазећи од свега изнетог, Уставни суд је, на основу одредаба члана 42б став 1. тачка 1), члана 45. тачка 9) и члана 46) тачка 9) Закона о Уставном суду и члана 84. Пословника о раду Уставног суда („Службени гласник РС”, бр. 24/08, 27/08 и 76/11), донео Одлуку као у изреци.

Број Уж-5129/2010

Председник Већа,

др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.